

Evaluering af uddannelsesforløb "Efteruddannelse for Livet".

Et kompetenceudviklingsprojekt forud for Familiernes Hus' åbning
-Bevilget i samarbejde mellem Kommuneqarfik Sermersooq og Villum Kann Rasmussen Fonden

EVALUERINGSRAPPORT

*Udarbejdet af:
Aut. Cand. Psych,
Mette Sonniks
Privatpraktiserende psykolog
mette@sonniks.com
www.sonniks.com*

1 Forord:

Herværende evalueringsrapport er blevet bestilt af afdelingsleder, Charlotte Johansen, som en del af den endelige rapportering af projektet, der har modtaget støtte fra Villum Kann Rasmussen Fonden, i samarbejde med Kommuneqarfik Sermersooq.

Bevillingen blev tildelt fra Villum Kann Rasmussen Fonden d. 26. oktober, 2010. Kommunens bidrag har været medarbejder ressourcer, løn og drift, svarende til beløbet fra Villum Kann Rasmussen Fonden.

Kommuneqarfik Sermersooq har gennem projektperioden gennemgået en række omorganiseringer og strukturelle ændringer, der naturligt har påvirket rammerne for projektet. Projektet er fortløbende blevet justeret i samarbejde og med godkendelse fra Villum Kann Rasmussen Fondens kontaktperson, Kjeld Stigsen.

Uddannelsesprojektet har været gennemført på 2½ år, og har givet rigtig gode resultater. Så Kommuneqarfik Sermersooq er taknemmelig for samarbejdet med Villum Kann Rasmussen Fonden, der har medvirket til, at projektet blev til virkelighed.

Det har været rigtig spændende, at evaluere projektet, som viser sig at have bidraget væsentligt til kommunens faglige viden om arbejdet med omsorgssvigtede børn og deres familier. Underviserne og undervisningsansvarlige har kunnet bruge deres viden, erfaring og oplevelser med det Grønlandske samfund i både tilrettelæggelse og udøvelsen af projektet. Kommunen har virkelig fået et fagligt løft fra denne kompetenceudvikling. Det kan virkelig anbefales, at Villum Kann Rasmussen Fonden, vil bidrage til andre kommuners mulige kompetenceudviklingsprojekter, med afsæt i projektet fra Kommuneqarfik Sermersooq.

Rapporten er alene en evaluering, at det samlede projekt. Årsrapporter og regnskaber er fremsendt til Villum Kann Rasmussen Fonden løbende, gennem kontaktperson, Kjeld Stigsen.

Mette Sonniks,
Aut. Cand. Psych

Nuuk, December 2013.

Indhold:

1. Forord	
Af Mette Sonniks.....	2
2. Introduktion.....	4
Baggrund for projektet	
Samarbejde mellem KS og Villum Kann Rasmussen Fonden	
Bevillingsramme og tidsramme	
Formel uddannelsesforankring og ansvar	
Evalueringer fra moduler og årsrapporter	
3. Indhold af kurser og undervisning.....	6
Opbygning af uddannelsen	
Metode i undervisning	
4. Interne og eksterne moduler.....	7
Interne moduler – BFC/Nuuk	
Eksterne moduler – Spædbarnsterapi	
Mind-mapping – Bodil Burian	
5. Evalueringer fra kursister.....	9
Konklusioner på evalueringer	
6. Refleksioner fra uddannelsesansvarlige.....	11
Idun Schmidt's og Charlott Johansen's refleksioner	
7. Opfølgning og perspektivering.....	13
Interview af deltagere	
Perspektiveringer	
8. anbefalinger.....	17
Anbefalinger, kompetenceudvikling den faglige del	
Anbefalinger, organisatorisk	
9. Bilag	19

2. Introduktion.

2.1 Baggrund

Kommuneqarfik Sermersooq besluttede i 2010, at sikre en udvikling af forebyggende foranstaltninger indenfor det landsdækkende projekt ”Tidlig indsats”.

Kommunen nedsatte en arbejdsgruppe, bestående af interne ledere og medarbejdere, og eksterne fagpersoner.

I slutningen af 2010 besluttede kommunen, at udvikle en helt ny institution: Familiernes hus.

Familiernes Hus er tænkt som en institution, der bygger bro mellem dagtilbud og døgnanbringelser indenfor tidlig indsats og spædbørnsanbringelser.

Familiernes Hus skal rumme tre tilbud:

- Et dagtilbud. Dagtilbuddet skal være fundamentet i institutionen, og binde de tre afdelinger sammen.
- Familieafdeling med plads til 24 små familier. En døgnafdeling, med mulighed for, at ændre intensiteten af døgn dækning, alt efter familiernes udfordringer.
- En døgnafdeling for spædbørnsanbringelser med 10 pladser, samt 2 akutpladser

For at sikre, at Familiernes Hus fik kvalificeret personale og de rette faglige kvalifikationer, påbegyndte kommunen at udvikle et målrettet kompetenceudviklingsprojekt, der skulle sikre medarbejderne:

- Grundlæggende viden om metode i arbejdet med målgruppen indenfor Tidlig indsats
- Viden om spædbørn og familier
- Viden om kommunikation i og mellem familier
- Personlig udvikling – fagligt såvel som personligt (gennemgående supervision)

Den daværende stabschef for Velfærdsafdelingen samt den daværende direktør tog kontakt til Villum Kann Rasmussen Fonden (fremadrettet omtalt som: Villumfonden), for at skabe en dialog om en ansøgning til projektet. Den første projektbeskrivelse blev udarbejdet. I denne var undervisningen lagt eksternt. Villumfonden ønskede, at projektet skulle forankres internt i kommunen, for at sikre vidensdeling og vidensforankring i selve organisationen. Dette førte til, at projektet: ”Efteruddannelse for Livet” blev forankret i kommunens Børne- og Familiecenter i Nuuk. Det var på dette tidspunkt kommunens ønske, at kunne etablere et Familiernes Hus i Tasiilaq. Dette er ikke blevet til et konkret byggeprojekt. Kommunen har sikret, udvikling af metoden og uddannelsen kunne ske både i Tasiilaq og Nuuk. Kommuneqarfik Sermersooqs Familiernes Hus, kommer til at ligge i Nuuk, og forventes, at åbne i løbet af 2014/15. Huset tegnes af arkitekterne: Fantastic Norway

Som et vilkår og baggrund for udførelsen af ”Efteruddannelse for Livet”, er det væsentligt, at oplyse om, at Kommuneqarfik Sermersooq var ny storkommune i 2009, efterfølgende den Grønlandske kommunalreform. Dette har betydet en række omstruktureringer i løbet af kommunens første fire leveår. Dette har naturligt påvirket rammerne for uddannelsen.

2.2 Samarbejde mellem Villumfonden og Kommuneqarfik Sermersooq

D. 26. oktober 2010 bevilgede Villum Kann Rasmussen Fonden 1.500.000 over 3 år, til udvikling og udførelsen af Efteruddannelse for Livet. Kommuneqarfik Sermersooq skulle bidrage med det samme beløb, også over 3 år. Kommunens bidrag er i form af løn til deltagere, løn til undervisere, der er ansat i kommunen. Midler der sikrer driften.

2.3 Formel uddannelsesforankring og ansvar

Efter Fondens ønske om, at sikre vidensforankring i selve organisationen, og sikre vidensdeling indenfor og eventuelt udenfor organisationen, blev uddannelsesansvaret forankret i kommunens Børne- og Familiecenter i Nuuk.

I Børne- og Familiecentret i Nuuk, er Projekt Tidlig indsats, samt projekt Familiernes Hus ligeledes forankret. Det gav derfor god mening, at lave denne konstellation, så uddannelsen kom til at ligge tæt på målgruppen og de ansatte. Det betød, at der også var deltagere fra BFC- medarbejdere, der arbejder med andre end tidlig indsatsgruppens familier.

Størstedelen af hele uddannelsesforløbet er blevet varetaget af afdelingsleder, Charlotte Johansen og behandlingsleder, psykolog, Idun Brødsgaard Schmidt. Der blev endvidere etableret samarbejde med Inger Poulsen, Inger Thormann samt Conni Gregersen om at udvikle 4 moduler i spædbarnsterapi, der skulle indgå i uddannelsen.

Endelig var der et yderligere modul, varetaget Bodil Burian i en metode, kaldet mindmapping.

Da båden Villumfondens – og kommunens ønske har været, at kunne bidrage til vidensdeling, og metodeudvikling, der kan være til gavn for hele landet, blev det besluttet, at selve Spædbarnsuddannelsen blev udbudt til andre kommuner.

Strukturen i den nye storkommune har ændret sig betydeligt i de første fire år. Dette har haft stor indflydelse på Børne- og Familiecentret i Nuuk, og de øvrige Børne- Familiecentre i både Tasiilaq og Paamiut. (Fremadrettet skrevet BFC+ by). Den største indflydelse på projektet var, at det startede ½ år senere end planlagt.

Uddannelsesforløbet er på denne baggrund, blevet integreret i Tidlig indsats i Nuuk, i BFC Tasiilaq. I BFC Paamiut har der været deltagere i noget af forløbet. Der har været et sideløbende projekt med fokus på faglig udvikling i BFC-Paamiut, som bygger på de erfaringer der er kommet fra projekt Efteruddannelse for Livet.

Slutteligt deltog den samlede gruppe medarbejdere fra Velfærdsforvaltningen i Tasiilaq i modul 1 af uddannelsen. Således har en stor gruppe af kommunens medarbejdere i Tasiilaq deltaget i grundmodulet.

2.4 Evalueringer fra moduler og årsrapporter

Kommunen har hvert år sendt revideret regnskab samt årsrapport til fonden. Disse vedlægges ikke som bilag, da de er fremsendt til Kjeld Stigsen hvert år. Indeværende evalueringsrapport, er en samlet evaluering af Projekt ”Efteruddannelse for Livet”

Det skal blot nævnes, at de løbende evalueringer tyder på, at uddannelsen har haft en rigtig god effekt, og givet stor viden til deltagerne, som fortsat arbejder i kommunen.

3. Indhold af kurser og undervisning

Grundet Kommunens strukturændringer, kom hele uddannelsen først i gang medio 2011. Villumfonden er blevet orienteret om dette – og har løbende fået orienteringer gennem Kommunens kontaktperson hos Villumfonden, Kjeld Stigsen.

Da projektet har været tæt forankret hos den deltagende målgruppe, har den Grønlandske virkelighed i praksis forudsat små justeringer, der under hele forløbet har været i dialog med Kjeld Stigsen og den ansvarlige leder af projektet, afdelingsleder Charlotte Johansen.

3.1 Opbygning af uddannelsen

I medio 2011 startede uddannelsen. Der blev startet 1 hold i Tasiilaq med 16 deltagere og et hold i Nuuk med 10 deltagere.

Den fælles grundbog har været Conni Gregersens bog ”Livsmod”, der både findes på grønlandsk og dansk, og er en bog skrevet om omsorgssvigt i Grønland.

Derudover har der været en række materiale, de uddannelsesansvarlige selv har udviklet. Målet for uddannelsen er, at sikre god og praktisk viden, med tilgængelig og forståelig teori, omkring omsorgssvigt af børn, dens følger – og hvordan vi arbejder med disse børn og deres familier.

Hvert modul er tilrettelagt således, at der undervises halvdelen af dagen. Den anden halvdel er der individuel supervision, der tager udgangspunkt i dagens opgaver og det der er undervist i. Der arbejdes systematisk med læsegrupper hver anden uge.

Mellem samtlige moduler, følges der op sammen med psykologer fra BFC- Nuuk i form af supervision og vejledning i konkrete sager.

3.2 Spædbarnsuddannelsen:

Spædbarnsterapien er i denne tilpassede struktur, til denne deltagermålgruppe, en metode, der sikrer fokus på barnet, samt giver en god indgang til forældrene. Det er en metode, hvor man arbejder med spædbarnets tidlige traumer. Forældre deltager sammen med barnet. Denne uddannelse er væsentlig i forhold til det arbejde, der skal foregå i Familiernes Hus. Det er også en metode, der kan anvendes på større børn, og med familier, der her behandlingstilbud i BFC, der ikke er Tidlig indsats målgruppe.

Spædbarns uddannelse har også 4 moduler. Det første startede i begyndelsen af september, 2012 og afsluttede i september 2013.

3.3 Metode i undervisning

Undervisningen er hele tiden tilrettelagt i tæt kontakt med deltagerne. Således er uddannelsen tilrettelagt således, at undervisningsniveau og emner har taget udgangspunkt i deltageres behov, ressourcer og kompetencer.

Det har haft en rigtig god effekt – og deltagerne giver udtryk for, at de bliver mødt med den viden, de netop har brug for.

Al undervisning er blevet styrket med supervision og personlig udvikling, både under modulerne og mellem modulerne gennem supervision og strukturerede læsegrupper.

Denne metode er en god metode til, at sikre indlæring, forståelse og implementering af ny viden og metode i praksis.

Selve undervisningsmetoden har været en vekselvirkning mellem:

- Undervisningsoplæg
- Gruppearbejde
- Interviewopgaver mellem 2 og 2

- Øvelser med anvendelse af undervisningsteori i praksis
- Rollespil
- Film
- Og feedback individuelt som i plenum
- Supervision og egen-terapi (personlig udvikling)

Opfølgning mellem undervisningsmoduler:

- Supervision
- Læsegrupper
- Opsamling på metoder i den daglige praksis

Som metode for en grunduddannelse har det vist sig, at alle deltagere, trods forskelligt udgangspunkt, har kunnet tilegne sig viden, teori og praksis i stor sammenhæng med daglige arbejdsopgaver og praksis. Deltagernes bidrag i undervisningen har været en stor del af udviklingen og tilpasningen af uddannelsen.

4. Interne og eksterne moduler

Uddannelsen er bygget op over 4 moduler, der er forankret internt i BFC-Nuuk.

Endvidere er der 4 moduler i Spædbarnsuddannelsen, og endelig et modul om Mind mapping.

Samlet er der i alt 9 moduler over ca. 2½ år.

Der er mellem modulerne lavet opfølgning gennem læsegrupper og supervision.

4.1 Interne moduler – BFC/Nuuk

Kernen i uddannelsen, er de 4 moduler, der er forankret i BFC-Nuuk. De 4 moduler er udviklet i tæt samarbejde og dialog mellem uddannelsesansvarlige og deltagermålgruppen.

De 4 moduler har grundteori, der i videst mulig omfang rummer viden og erfaring fra det Grønlandske samfund, og dermed omsorgssvigt i en Grønlandsk kontekst.

Grundbogen, Livsmod, af Conni Gregersen, er en bog der beskriver børn og omsorgssvigt i Grønland.

De uddannelsesansvarlige internt har stor viden og erfaring i behandlingsarbejdet med Grønlandske børn og familier. Denne viden og baggrund danner grundlaget for uddannelsen.

De interne moduler er opbygget omkring:

- Omsorgssvigt
- Traumer og traumatisering (herunder sekundær traumatisering)
- Genogram – en metode at skabe overblik og viden om familieproblemer – metoden arbejdes der med et udgangspunkt i egne erfaringer
- Værdier og menneskesyn – hvad betyder det i praksis
- Coping og mestringsstrategier
- Konflikt – og konfliktløsning – i kommunikationens- og dialogens tegn
- Anerkendende kommunikation og metode – herunder positiv reformulering
- Hjernens funktion – neuropsykologi for praktikere.
- Gennemgående individuel supervision
- Læsegrupper

Alt materialet er udviklet til netop denne deltagergruppes ressourcer og kompetencer, af de uddannelsesansvarlige.

4.2 Eksterne moduler – Spædbarnsterapi

Spædbarnsterapiuddannelsen, er en særlig tilpasset uddannelse, fra den danske spædbarnsterapiuddannelse, der er flerårig.

Uddannelsen her i Grønland i dette kompetenceudviklings projekt, har stærkt fokus på, at binde praksis og teori sammen. Uddannelsen er således meget fokuseret på, hvordan deltagere får nye værktøjer og metoder til, at arbejde med spædbarnsterapi, både med børn, og voksne.

Uddannelsen her er fordelt på 4 moduler, alle afholdt i Nuuk, og alle mellem 6-8 dages varighed.

Uddannelsen arbejder gennemgående med en metode, livslinjen, der består af en række temaer:

- Livshistorie
- Vigtige personer
- Særlige begivenheder, der har haft betydning
- Tilknytning og adskillelse
- Overgange i livet

Alle temaer er der knyttet teori an, f.eks. neuro-udviklingspsykologi, - hvad gør traumer ved hjernen. Tilegnelse gennem systematisk refleksion.

Bowlby og Stern er de grundlæggende teorier.

4.3 Mind-mapping – Bodil Burian

Metoden bygger på Gregory Bateson's kriterier for systemisk og narrativ mind-mapping. Det er en interview og dialogmodel, med fokus på familiens vilkår og ressourcer.

Der arbejdes med:

- Familiens historier – de forskellige versioner og perspektiver
- Undervejs arbejder metoden med, at skabe nye forståelser – nye fælles historier og nyt håb

4.4 Opsummerende:

Samlet set, arbejder uddannelsen, internt såvel som eksternt på, at skabe en solid forståelse mellem teori og praksis, i deltagernes daglige perspektiv af arbejdsopgaver.

Metoderne vokser sammen, og læringsmetoderne, såsom gruppearbejder – to- og to arbejde, interview, dialog og refleksion bliver øvet i alle moduler, hvilket skaber en god synergi og sammenhængskraft.

5. Evalueringer fra kursister

Alle moduler er blevet evalueret efter hver undervisningsforløb. Evalueringerne er fremsend med årsrapporterne til Kjeld Stigsen, så dette afsnit er en kvalitativ gennemgang af de samlede evalueringer.

Deltagernes evalueringer er interessant information. Det er tydeligt, at deltagerne udvikler sig gennem uddannelsen, og bliver mere bevidste om, hvad de har lært, og hvad de kan bruge det til, og hvordan de bruger deres ny viden.

I det første basismodul er der fokus på:

- Genogram-model
- Aktiv lytning
- Grænsesætning mellem klient og professionel
- Egne grænser – personlig grænsesætning
- Samarbejde

Der er en tydelig oplevelse hos alle deltagere, at de får ny viden om samarbejde, værdien af fælles viden og teori og fælles supervision og refleksion.

I det andet modul er fokus på:

- Neuropsykologien – som forståelsesramme
- Samarbejdet mellem myndigheds- og behandlingsområdet er blevet markant tydeligere
- Genogrammet er igen noget alle er optaget af – med udgangspunkt i eget genogram.
- De daglige arbejdsopgaver får en ny sammenhæng

Gennem dette modul er der stærk følelse af sammenhæng, og indsigt i, hvad det er for klienter de arbejder med, og hvad deres problemer er.

Det 3. modul er en fortsættelse af dokumentation for hele læringsprocessen.

- Supervisionen bliver et håndgribeligt værktøj i arbejdet med klienterne
- Samarbejdet tager form af supervisionsmetoden i de svære og tunge familiesager.

Det 4. modul er opfølgning og supervision, der er gennemgående for hele forløbet. Evaluering af dette er en del af de øvrige modul-evalueringer.

5.1 Spædbarnsterapien og mind-mapping:

De eksterne moduler i spædbarnsterapiuddannelsen og mind-mapping har givet stor viden og praksis i konkrete værktøjer og metode i direkte kommunikation og samtale.

- Konkret viden om børns omsorgssvigt og tilknytningsevne
- At kunne tale direkte og snakke med familierne om problemerne direkte
- Optaget af, at livshistorier og livslinjen kan bruges som en meningsfuld metode i indblik i familiedynamik og familieproblemer

5.2 Konklusioner på evalueringer

Ud fra Evalueringerne, kan det klart konkluderes, at deltagerne har fået meget ud af denne uddannelse. De er rigtig opmærksomme på, hvilke områder i deres daglige arbejde dette bidrager til.

Deltagerne bliver gennem forløbet i stand til, at udtrykke både styrker i, hvad de har lært, og de har lært at undres og reflektere. De bliver dermed også tydeligere på, hvad de gerne vil have mere af, og hvor de ønsker mere metode og viden.

6. Refleksioner fra uddannelsesansvarlige

Følgende er refleksioner fra de uddannelsesansvarlige, afdelingsleder Charlotte Johansen og ledende behandlingspsykolog, Idun Schmidt. Deres refleksioner er vigtige, dels fordi det er dem, der har undervist – men ligeså meget fordi, at de efter endt uddannelse stadig er en del af samarbejdet med deltagerne. Det betyder, at de to ser resultatet af uddannelsen hver dag. Det er en stor styrke for den kontinuerlige opfølgning og fastholdelse af den nye viden.

6.1 Overordnet:

Formålet er nået. Deltagerne har fået en grundig basisviden indenfor arbejdet med sårbare familier, inklusiv indenfor tidlig indsats. En basisviden om, hvordan det opleves og hvilken betydning det har, når et menneske opvokser med omsorgssvigt. Indsigten i, at omsorgssvigt påvirker et barns udvikling til voksen – det har påvirkning på de neurologiske processer, barnets indlæringsevne – og den voksnes arbejds- og familieliv.

6.2 Refleksioner over læringens milepæle.

Den væsentligste læring og væsentligste faglige, såvel personlige udvikling, er indtryk af følgende:

- Deltagernes opmærksomhed og fokus på egne grænser i arbejdet. De har opnået en personlig udvikling og indsigt i sig selv
- Deltagerne har gennem modulerne udviklet evnen til, at omorganisere deres arbejde i forhold til deres faglige kompetence og kunnen. Der ses derved en øget arbejdsglæde.
- Konkret stor faglig viden og forståelse – det er begrebsliggjort, om omsorgssvigt
- En metode og forståelse for, hvordan man møder mennesket – et andet menneske (Klient)
- Kan arbejde processuelt
- Kan samtale med respekt for borgeren
- De er blevet i stand til, at modtage supervision, og udvikle sig fagligt herigennem
- De kan sætte grænser og arbejde indenfor en givet ramme – og de er blevet tydeligere på, hvad de gerne vil have hjælp til.
- Deltagerne bruger aktivt løsningsfokuseret samtalemethode, og udarbejder spørgeguider.
- De har fået et fælles udgangspunkt, der har sat fokus på deres samarbejde, og de har fået meget ud af, at samarbejde indenfor denne ramme.
- Den fælles uddannelsesramme og de processer de har været igennem har skabt en stor tillid til hinanden
- De er blevet bevidste om, hvornår de skal bruge samarbejdspartnere, også uden for BFA/BFC

6.3. Rammerne og vilkårene for uddannelsen

Samtale med Charlotte Johansen.

Processen gennem hele uddannelsen har været påvirket af flere faktorer:

- At uddannelsen hele tiden har måttet justere i forhold til virkeligheden
- At projektudviklere ikke har haft forankring i virkeligheden – i det konkrete arbejde med omsorgsvigtede børn, har været en stor udfordring for at holde uddannelsen indenfor rammen af bevillingen. Der har heldigvis været et stort samarbejde med Kjeld Stigsen fra Fonden
- Udvikling og endelig vedtagelse af Familiernes Hus har taget længere tid, end antaget – Familiernes Hus åbner i 2014/15 – og rammerne for institutionen bliver en anden end det første udgangspunkt.

- Det er svært, at fastholde perspektiv i en organisationsudvikling, der hele tiden skaber nye rammer, og intet er givet i en kontinuerlig proces. Flexibilitet er kodeordet, når det gælder udvikling indenfor både organisationens rammer, og de politiske rammer, der ændrer sig fra valgperiode til valgperiode. Dette er jo et vilkår i offentlige organisationer. Som sådan skal det være med i enhver projektansøgning, som et beskrevet vilkår.
- Det har været et vanskeligt forhold, at den lovede supervision som skulle foretages via et program Scopia (et program som skype) ikke har kunnet lade sig realisere. Trods lovning fra direktør og IT afdelingen, har det ikke kunnet fungere, og det har været frustrerende, at der ikke kunne gives lov til, at anvende skype, som er et program der fungerer. Det er frustrerende ikke at kunne holde hvad der bliver lovet. Supervision og opfølgning har været via telefon og mail, samt rejserne til Tasiilaq.

6.4 Opsummering

Det er tydeligt, at de to uddannelsesansvarlige oplever, at deltagerne er vokset igennem de 2½ år. De har begge oplevet et stort løft i deltageres faglighed, og oplevet at deltagerne rent faktisk kan anvende det i praksis.

Der er dog vilkår, som de uddannedes ansvarlige ikke har haft kontrol over, som har vanskeliggjort opfølgningen med deltagere udenfor Nuuk.

Det er en skam, at kommunen ikke har kunnet løfte denne del af vilkårene for uddannelsen og for medarbejdernes faglige udvikling.

7 Opfølgning og perspektivering

Der er foretaget et opfølgningsinterview med to deltagere fra Tasiilaq, der har deltaget i hele forløbet. Der er foretaget et interview med to fra Nuuk, der alene har deltaget i de eksterne moduler.

7.1 Interview med deltagere fra Tasiilaq

Interview blev et fælles interview via telefon, og med tolk. (bilag 1 og 2 er interviewguide for begge interviews)

7.2 Uddannelsens form:

Uddannelsen har været anerkendt, den har været over lang tid. Det har været en god oplevelse af, at det er de samme undervisere, og at underviserne kender til deltagernes hverdag og arbejdsfelt. Der har været et tydeligt mål, og et fast fokus, der er blevet fulgt op fra gang til gang.

Der har været fokus på praktiske metoder, og hvordan der arbejdes f.eks. med børnesamtalen.

At arbejde med feedback er en god metode. Undervisernes feedback har været rigtig godt – og det har skabt sammenhæng. Undervisernes egen viden er blevet brugt. De er dygtige og har meget erfaring at dele – det har virket godt.

Det opleves, at der med formen skabes sammenhæng til det daglige arbejde med familierne, og at de kan se direkte på familiernes problemer. De har kunnet lære at se på familiens mulighed ud fra problemet.

De oplever, at det har været fint, at der både har været interne og eksterne undervisere. De interne er gode fordi de kender deltagernes vilkår og hverdag – og har selv stor konkret viden om familierne, og hvordan man arbejder med disse familier med omsorgssvigt.

De eksterne har givet nye metoder til at se familierne og børnene med.

- Hvordan har det fungeret med intern (fra BFC/Nuuk) undervisning, blandet med ekstern undervisning (Spædbarnsterapi-moduler)?

7.3 Deltagernes faglige udvikling:

Deltagerne oplever klart, at de har fået en brugbar uddannelse, som har givet dem en langt større viden og forståelse og metode til, at arbejde med familierne. De føler sig rustet til, at arbejde både individuelt med personer i en familie, og hele familien samlet. De føler sig langt mere sikre, og oplever, de tør, at udforske og bruge metoderne.

De oplever, at bruge metoderne hver dag til samtaler med familier/klienterne. De oplever, de skaber håb hos klienter både til individuelt og til store familier. De oplever, at have fået et nyt værktøj i samtale

De oplever, at uddannelsen har givet dem en bedre samtale evne, og meget vigtigt, de er blevet bedre til, at samarbejde. De har sammen etableret nye arbejdsgange og struktur for samarbejdet, der sikrer langt større helhed. Deltagerne oplever, at de sammen kan sikre en bedre sagsgang – og deres nye viden giver et bedre overblik over familiernes problemer. De føler de bedre kan henvise til de rette foranstaltninger, og til eksterne samarbejdspartnere.

De spørges til, hvordan de oplever deres faglige udgangspunkt da de startede, og begge mente på en skala fra 1-10 hvor 10 er det bedste, at de lå på 4.

Adspurgt efter uddannelsen siger de begge spontant – 20, og griner. De justerer det til et 8 tal. De begrundes at det er 8, fordi de stadig mangler at udføre en reel spædbarnsterapi. Dette forventer de, at gøre i samarbejde med kommunens rejsende behandlerteam i det kommende år.

De oplever begge, at uddannelsen har været en stor øjenåbner for arbejdet med målgruppen, og en øjenåbner for deres egen baggrund og udvikling. De er virkelig blevet udvidet med nye metoder og værktøjer. De er åbenlyst glade for, at de har udviklet deres egenskaber og metoder og er blevet gode til at forme deres daglige arbejde

7.4 Fremadrettet:

På spørgsmål om, hvordan deltagerne fremadrettet vil kunne fastholde deres nye viden, er det tydeligt, at de oplever, at bruge teorierne og metoderne i praksis er med til, at fastholde den tilegnede viden.

De er optaget af, hvordan de dagligt bruger mind-mapping metoden, og interviewmetoden fra spædbarnsterapien. Det, at de alle kender metoden, og bruger den, er også med til at fastholde metoden fremadrettet.

De ser supervisionen som en metode til at fastholde fokus – de får supervision af det rejsende behandlerteam – men er endnu ikke begyndt at bruge det som kollegial supervision. Det vil de gerne.

På spørgsmål om opfølgning, er det tydeligt, at de kan sætte ord på, hvad de gerne vil lære mere om. De vil gerne styrkes i konkret arbejde med børn, der er seksuelt misbrugt. Det er det sværeste omsorgssvigt, og det er svært at arbejde med disse børn, og deres familier. Det er et tungt emne, og lige nu er der rigtig meget af det.

De vil gerne arbejde med nye værktøjer, for fagligt fokus omkring seksuelt misbrug og overgreb. Metode som rollespil – mere af det. Det er god erfaring/rollespil or samtaler mellem alle deltager. vil gerne have de rejsende behandlerteam til at holde samtale med ansatte og om de svære sager

Helt grundlæggende giver de udtryk for, at være virkelig glade for uddannelsen.

7.5 Opsummerende fra interview med deltagere fra Tasiilaq

Det er tydeligt, at deltagerne har udviklet sig gennem uddannelsen, og at det opleves at de har fået ny viden, som de rent faktisk kan anvende i deres daglige arbejde i praksis.

Interviewet giver indtryk at den faglige udvikling deltagerne har været igennem,

De har fra deres første evalueringer efter modulet, udviklet sig – og kan se sammenhæng – og giver udtryk for, at de kan skabe et andet overblik i sagerne ud fra de metoder de har tilegnet sig. De viser en anden faglig sikkerhed – og kan efterspørge både teori og praksis, i forhold til videre udvikling og opfølgning.

Det er en klar opfattelse, at de oplever, at uddannelsen både har givet viden og metode i praksis i forhold til familierne, men også i forhold til samarbejdet med hinanden og mellem myndighed og behandling.

Deres tillid til hinanden og deres undervisere er stor, og de glæder sig over, at de stadig har underviserne i det daglige samarbejde.

De vil gerne have tættere opfølgning, men har gavn af de rejsende behandlerteam.

7.6 Spædbarnsterapien:

Interview med to deltagere fra Nuuk, der alene har deltaget i den eksterne spædbarnsterapiuddannelse.

7.7 Uddannelsens form:

De to interviewpersoner giver klart udtryk for, at formen på Spædbarnsterapiuddannelsen har været rigtig god. Det, at uddannelsen har taget udgangspunkt i deltagerens eget liv, har været utrolig givtigt.

Denne tilgang har bidraget til, at deltagerne kan gå fra et konkret niveau helt op i et helikopterniveau. De beskriver det, at kunne lære, at være til stede og hvad dette nærvær betyder for kontakten til deres familier, har været noget, der har forandret deres viden markant.

Formen af undervisningen har været meget fleksibel, således, at deltagerne oplever, at undervisningen har mødt deltagerne der, hvor de oplever at være.

Deltagerne har været meget optaget af, at lære om hjernens funktion, teorier fra neuropsykolog, Susan Hart.

Formen indeholder også egen-terapi gennem spædbarnsterapien – som har bidraget med konkret viden og konkret praksiserfaring. At de har arbejdet med sig selv, betyder, at deres nærvær og det, at være til stede med familier, tager udgangspunkt i familiernes fortællinger. De har lært sig selv at kende, og lært at sætte grænser, både fagligt og personligt.

Den gennemgribende supervision og refleksion har været en god måde, at lære det nye på. Det har været betydningsfuldt og en øjenåbner, at metoden kan bruges både til spædbørn, store børn, unge, som voksne. AT få indsigt i, hvordan man bruger fortællingen og ordene til, at behandle – meget spændende.

7.8 Faglig udvikling

Deltagernes faglige udvikling har været stor. De giver udtryk for, at de er blevet mere sikre på, hvad de gør. De er målrettede i, at anvende metoden – de bruger den hver dag.

Fagligt er de optagede af, at vide meget mere om spædbarnets udvikling og udvikling i det hele taget.

Metoden, at bruge historien og fortællingen – og få genfortalt dette sammen med familierne har virkelig givet et nyt værktøj. De er optagede af, så godt det virker. At arbejde målrettet og metodisk med anerkendende metode og dialog har vist sig meget anvendeligt og er med til, at styrke behandlingsarbejdet, også med de svære familier, og de unge i familierne. De kan se, at forældrene i familierne har været udsat for omsorgssvigt, og det kan der arbejdes meget målrettet med i både den anerkendende metode og genfortælling af historien.

De giver udtryk for, at metoden er rigtig god her i Grønland. Den udvikling, der har været, betyder, at de unge generationer har tabt noget af deres historie. Den udvikling med massive misbrug, alkohol som hash, betyder, at mange unge ikke kan fortælle deres historie – og de hjælper med denne metode, at genfortælle deres historie, så de har en langt større mulighed for, at udvikle bedre forældreevne og personligudvikling.

De anvender metoden, allerede i visitationer af nye sager. Metoden bidrager til en langt større sammenhæng i familiernes liv. Uddannelsen har endvidere styrket deltagerne i, at kunne ”være” i konfliktfyldte områder og emner med familierne.

7.9 Fremadrettet

På spørgsmål omkring, hvad der skal til, for at fastholde viden, giver begge deltagere udtryk for, at det er en stor fordel, at alle har deltaget i uddannelsen. Alle kender metoden. Det er endvidere en stor fordel, at begge behandlingsledende psykologer har deltaget. På den måde sikres der opfølgning og supervision på sagerne. At alle har deltaget betyder, at behandlingsmøderne bliver rigtig gode.

Fremadrettet giver deltagerne udtryk for, at denne uddannelse burde være et fast tilbud her i Grønland. Metoden er så anvendelig her i landet, og derfor burde den kunne udbydes heroppe hvert år, eller hvert andet år.

Deltagerne foreslår selv, at uddannelsen kunne udbydes fra Ilimmarfik, afdelingen for Sociale Forhold. Hvis ikke skulle der være en skole. Det vil være en vigtig efteruddannelses mulighed for ansatte i børne- og familieområdet.

Deltagerne giver udtryk for, at de gerne vil lære mere omkring familiebehandling – og meget gerne mere om den motiverende samtale – om motivationsskabende processer for, at klargøre familier f.eks. til, at deltage i alkohol – eller hashmisbrugsbehandling.

7.10 Opsummering

Metoden med forankring i organisationen og i selve fagområdet er af stor betydning og vigtighed for kontinuiteten. Den stabilitet og fælles viden, der skabes er et stærkt fundament i udvikling af procedurer, arbejdsmetoder og fælles værdisæt.

Det giver styrke og ressourcer til, at målrettet og systematisk finde frem til fælles udgangspunkt og metode, for de enkelte familier, i samarbejde mellem både myndighed og behandlingsledet i området. Værdier om menneskesyn er blevet noget håndgribeligt i den daglige opgaveløsning. Det er tydeligt, at deltagerne føler sig styrket fagligt, og oplever de er blevet dygtige til, at skabe overblik sammen med familierne, at de kan drøfte problemerne direkte og ligetil, uden at føle berøringsangst af de tunge problemer, som familierne må have.

De oplever, deres metoder giver en respektfuld tilgang til familierne, og de oplever inddragelse af familierne på denne nye måde, skaber håb og muligvis ressourcer hos familierne.

Gennem modulernes fokus på personlig udvikling og terapi, oplever deltagerne, at have fået et overblik over egne problemer, og evner nu, at afgrænse disse fra familiernes problemer.

De oplever, at de er bedre til, ikke at tage ansvaret fra familierne, men lade familierne beholde deres ansvar for deres børn.

Det er styrker og kompetencer, der er vigtige at fastholde, særligt når man ind-tænker den Grønlandske befolkning, som lever i meget små samfund, og det kan være svært, at fastholde familierne i et realistisk billede af deres egne problemer. Uddannelsen og metoderne har hjulpet og styrket deltagerens professionelle tilgang til, at de ofte har et stort kendskab til familierne, også gennem private og andre veje, grundet byernes – og bygdernes størrelser. Dette perspektiv er svært at opnå, når der alene undervises med eksterne undervisere, der ikke har dette kendskab og implementerede forståelse og oplevelse i det Grønlandske samfund.

Spædbarnsterapiuddannelsen har generelt været en stor øjenåbner og fagligt udviklende. Der er endvidere tydeligt, at det har været af stor betydning, at alle har deltaget, således at denne metode og viden, er en del af hvordan Børne- og Familiecentre i Kommuneqarfik Sermersooq arbejder – grundlaget for arbejdet med familierne.

8.1 anbefalinger:

Ud fra den proces, og den akkumulerede viden, dette kompetenceudviklingsprojekt har givet, er der hermed en række "Bedst Practice" anbefalinger, for hvordan denne metode og proces kan fastholde den ny viden, og hvordan den fortsat udvikles og integreres.

Grundlæggende er det væsentligt, at forholde sig til den Grønlandske virkelighed. De forudsætninger, der er for rekruttering, fælles strategiudvikling og fælles mål. Forudsætninger og vilkår, der gælder det meste af Grønland. Langt de fleste kommunale, Selvstyre, og private virksomheder oplever et stort "turn-over" i ansatte, både medarbejdere, som ledelse. Disse skift forhindrer for en stor del, en systematisk kontinuitet i metode og faglighed, samt ledelsesmæssige strategier.

Et uddannelsesstilbud som det herværende har haft en række positive effekter, som påvirker ovenstående.

I forhold til "turn-over" af personale, må det erkendes, at de ansatte og deltager i uddannelsen, har fortsat deres ansættelse i BFC regi. Der kan reelt et stort fald i udskiftninger af medarbejdere såvel som nærmeste leder.

Det er tydeligt, at deltagerne har fået stort udbytte, og det er tydeligt, at en af fællesnævnerne er, at alle har deltaget i det, og alle kender metoderne – og derfor bliver det et meget solidt grundlag for, hvordan man arbejder med familiebehandling og tidlig indsats i kommunens Børne- og Familiecentre.

Det skaber en helhedsforståelse, og en langt større sikkerhed i fagligheden for medarbejderne.

8.2 anbefalinger, kompetenceudvikling den faglige del:

- Det er en stor anbefaling, at kompetenceudvikling af denne art. Er forankret direkte i organisationen. Det er en stor styrke, at undervisere er den del af arbejdsområdet
- At et kompetenceudviklingsprojekt er lokalt forankret, men med input af eksterne undervisere, med særlige kompetencer og faglig viden/metodeudvikling
- At kompetenceudvikling udvikles, metodisk indenfor for aktionsforsknings principper. Det er rigtig væsentligt, at indhold og faglighed samt proces fortløbende kan justeres i forhold til deltagerne
- At alle i en given afdeling deltager i uddannelsen, for at sikre stærk implementeringsmulighed og fagligt løft i en hel afdeling/organisation
- At kommunen etablerer en uddannelsesenhed indenfor Børne- og ungeområdet. Det vil være nyttigt at anvende denne herværende erfaring og viden, ind i f.eks. børnehveområdet, og skoleområdet.

Metoden er god i relation til, en Grønlandsk kultur, der ikke er rettet mod systematiks uddannelse og vidensdeling, for medarbejdere, der ikke har en uddannelse i forvejen.

- At der planlægges opfølgning, der fastholder metoden, til fremadrettet fastholdelse og implementering på uddannelsen. I Kommuneqarfik Sermersooq er dette allerede på plads, gennem det etablerede Rejsende Behandlerteam.
- At der sikres "brush-up" på uddannelsen, i form af nye teorier, metoder og faglige emner
- At der generelt tilbydes personlig udvikling til medarbejdere – det viser sig, at være en rigtig god metode til, at implementere og begrebsliggøre faglig viden

8.3 anbefalinger, organisatorisk:

- Fremadrettet vil det være en fordel, at projektansvarlige også er de personer, der er med til, at udforme projektbeskrivelsen
- At kommunen indarbejder regnskabsprocedurer for projekter, så disse er tilgængelige, gennemsigtige og forståelige

- At der i projektbeskrivelsen gives tydelig beskrivelse af hvilket bidrag kommunen skal stille til rådighed, og hvordan det udregnes i skema i forhold til regnskab og afrapportering
- At kommunen overvejer, at lave en intern uddannelsesafdeling, der sikrer, at uddannelsen kan udbydes over tid for flere ansatte – og at dette kan ske i samarbejde med uddannelsesinstitutioner og Departementet for Uddannelse, Kirke og Ligestilling og Departementet for Familier og Justits
- At kommunens rejsende Behandlerteam fortsat sikres, således at uddannelsen følges op udenfor Nuuk, som det hele tiden har været hensigten.

8.4 Sammenfatning

Der er ingen tvivl om, at dette store kompetenceudviklingsprojekt har givet et stort og rigt udbytte. Både gennem de regelmæssige evalueringer efterfølgende modulerne, og igennem disse få interviews, at deltagerne har løftet og styrket sig fagligt, personligt og organisatorisk.

På alle niveauer er de styrket – og fællesskabet der er skabt igennem uddannelsen, giver en samlet styrke til afdelingerne og området.

Hele uddannelsen og formen, vil kunne kopieres i andre kommuner, og der vil være grobund for et fælles projekt for alle kommunerne i landet. Det vil blot kræve koordinering, og allokering af ressourcer.

Der er heller ingen tvivl om, at uddannelsen lever op til formålet om, at sikre fagligt kompetente medarbejdere til Familiernes Hus. Denne institution vil have stor fordel af, at hele Tidlig indsats, samt ansatte ved Børne- og Familiecentrene har deltaget, eftersom dagtilbuddet i Familiernes Hus vil komme til, at huse Tidlig Indsats området.

Samlet set, kan det konstateres, at uddannelsen har været en succes, og at alle kan bruge den i det daglige.

Det har været et meget stort arbejde for de uddannelsesansvarlige. Den viden og erfaring de har akkumuleret, bør bruges i en struktureret plan for, at gentage uddannelsen, og lave ”brush-up” seminarer for deltagere, såvel som nye medarbejdere.

9 Bilag:

9.1 Bilag 1:

Spørgsmål til interview om udbytte af deltagelse i "Uddannelse for Livet"

Interviewpersoner:

Julia Jonathansen, lokal områdeleder i Børne-Familiecenteret, Tasiilaq

Anja Taunajik, medarbejder i Børne-Familiecenteret, Tasiilaq

Uddannelsens form:

- Hvordan har dette uddannelses/kursus tilbud været anerkendt end andre uddannelser/kurser I har været på?
- Hvordan har formen bidraget til det du har lært på dette kursus?
- Hvordan har undervisningsformen bidraget til din læring?
- På hvilken måde kan du se sammenhæng mellem det du har lært og måden undervisningen har været tilrettelagt på?
- Hvordan har det fungeret med intern (fra BFC/Nuuk) undervisning, blandet med ekstern undervisning (Spædbarnsterapi-moduler)?

Din faglige udvikling:

- Hvordan har kurset bidraget til din daglige praksis på arbejde?
- Hvilke nye handlemuligheder har du fået i dit daglige arbejde?
- Hvordan er du blevet styrket i dit daglige arbejde med familierne?
- På en skala fra 1-10, hvor var du fagligt, da du begyndte for 3 år siden?
- På en skala fra 1-10, hvor er du fagligt nu, efter deltagelse i uddannelsen?
- Hvordan har tilbuddet om at lære spædbarnsterapi bidraget til din faglige udvikling?

Fremadrettet:

- Hvordan kan du fastholde din nye viden i praksis – hvad skal der til?
- Hvis der kom en opfølgning på uddannelsen, hvad vil du gerne have, at der skal være fagligt fokus?

Andet:

- Hvad kan du ellers fortælle om dit udbytte af uddannelsen?

9.2 Bilag 2:

Spørgsmål til interview om udbytte af deltagelse i ”Uddannelse for Livet”

Interviewpersoner:

Grethe Sigsted, socialrådgiver i krisecentret i Nuuk

Martha B. Poulsen, familievejleder i Tidlig indsats, Nuuk

Uddannelsens form:

- Hvordan har dette uddannelses/kursus tilbud været anderledes end andre uddannelser/kurser I har været på?
- Hvordan har formen bidraget til det du har lært på dette kursus?
- Hvordan har det fungeret med intern (fra BFC/Nuuk) undervisning, blandet med ekstern undervisning (Spædbarnsterapi-moduler)?

Din faglige udvikling:

- Hvordan har kurset bidraget til din daglige praksis på arbejde?
- Hvilke nye handlemuligheder har du fået i dit daglige arbejde?
- Hvordan har tilbuddet om at lære spædbarnsterapi bidraget til din faglige udvikling?

Fremadrettet:

- Hvordan kan du fastholde din nye viden i praksis – hvad skal der til?
- Hvis der kom en opfølgning på uddannelsen, hvad vil du gerne have, at der skal være fagligt fokus?

Andet:

- Hvad kan du ellers fortælle om dit udbytte af uddannelsen?